

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Р. В. ЯКОВЕНКО

**АНОТАЦІЯ КУРСУ
«ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ»
для технічних спеціальностей**

КРОПИВНИЦЬКИЙ - 2018

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Метою викладання навчального курсу „Основи економічної теорії” є ознайомлення студентів із сутністю економічних законів і принципів господарювання в умовах ринкової економіки. В процесі викладання цієї дисципліни студенти знайомляться з економічною діяльністю суспільства та її наслідками. Розглядаються фундаментальні питання розвитку економіки в сучасних умовах. Особлива увага при викладанні курсу приділяється проблемі ринку і його механізму, законам ринкової економіки, теорії рівноваги, економічного зростання. Теоретичні питання пов’язуються з практикою господарювання в умовах перехідного періоду.

Основними **задачами** дисципліни є наступні:

- висвітлити основні етапи виникнення і розвитку економічної теорії;
- створити відповідний категорійний апарат;
- розкрити основні закономірності розвитку економічного життя суспільства;
- вивчити різноманітні економічні системи;
- аргументовано довести переваги сучасної ринкової економічної системи перед іншими моделями економіки;
- вивчити закономірності функціонування індивідуальних та агрегованих ринків товарів та послуг;
- вивчити та навчитися розраховувати й аналізувати основні макроекономічні показники країни: ВВП, ЧВП, НД;
- вивчити основні види безробіття, навчитися розраховувати коефіцієнт безробіття;
- вміти прорахувати соціально-економічні наслідки безробіття, як прояву макроекономічної нестабільності для суспільства;
- вивчити види та типи інфляції, навчитися вимірювати інфляційні процеси в економіці;
- вивчити закономірності функціонування грошової системи;
- пояснити головні умови зростання економіки; чинники, що породжують її нестабільність;
- навчитись обчислювати ефективність виробництва, витрати та прибуток;
- розрізняти та знати ефективність діяльності для суспільства різних видів ринків товарів та послуг: чиста конкуренція, чиста монополія, монополістична конкуренція, олігополія.

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни

В результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- категоріальний апарат економічної теорії;
- проблеми та принципи діяльності економіки сьогодення з урахуванням еволюційного чинника та специфіки економіки сучасної України.

вміти:

- визначити сутність змішаної ринкової економіки;
- визначити механізми, що забезпечують реалізацію економічних законів;
- пояснювати, чому сучасна ринкова економіка найбільш ефективна порівняно з іншими моделями економіки;

- пояснювати головні умови зростання економіки та чинники, що породжують її нестабільність;
- обчислювати ефективність виробництва, витрати та прибуток.

Зміст дисципліни за темами

1. Предмет, метод та функції економічної теорії. Історія розвитку економічної науки. Предмет економічної теорії. Методологія економічного дослідження. Загальнофілософські та специфічні методи. Рівні економічного дослідження. Структура економічної теорії. Функції економічного пізнання. Економічні закони та економічні категорії. Економічна політика та її цілі.

2. Зміст і значення економічної діяльності суспільства. Економічні потреби та економічні інтереси. Закон зростання потреб. Фактори виробництва. Економічні ресурси та плата за них. Закон рідкості ресурсів. Проблема „потреби-ресурси” як основна проблема економіки. Виробничі можливості. Крива виробничих можливостей. Сутність та складові суспільного виробництва. Типи розширеного суспільного відтворення. Цілі та результати суспільного відтворення. Благо. Товар, його властивості. Класифікація господарських товарів. Ефективність виробництва. Критерії та показники ефективності виробництва.

3. Економічні системи суспільства і відносини власності. Структура і зміст поняття „економічної системи”. Типи економічних систем. Оцінка ролі ринкової економіки. Власність і майно. Основи аналізу відносин власності. Об’єкти та суб’єкти власності. Складові відносин власності. Форми власності в Україні. Еволюція відносин власності. Форми, методи і принципи роздержавлення та приватизації. Нові тенденції в розвитку відносин власності. Основні економічні проблеми (питання), що стоять перед суспільством.

4. Загальна теорія ринку. Сутність та функції ринку. Попит, закон попиту, крива попиту. Нецінові фактори попиту. Зміна попиту та зміна обсягу попиту. Пропозиція, закон пропозиції, крива пропозиції. Нецінові фактори пропозиції. Зміна пропозиції та зміна обсягу пропозиції. Взаємодія пропозиції та попиту. Утворення рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва. Хрест А. Маршалла. Механізм ринкового саморегулювання. Зміни обсягів попиту і пропозиції та зміни попиту і пропозиції, їх графічний аналіз. Конкуренція, методи, форми та наслідки конкуренції. Характеристика ринкових моделей: чиста конкуренція, монополістична конкуренція, олігополія та чиста монополія.

5. Грошово-кредитна система. Походження та сутність грошей. Функції грошей. Форми грошей. Ліквідність. Грошовий оборот. Закон грошового обігу. Сутність грошової системи. Системи металевого та паперового обігу. Закон Коперника-Грешема. Біметалізм та монометалізм. Сутність та економічна роль кредиту. Принципи та етапи кредитування. Банк, його функції. Банківська система України. Центральний банк та грошово-кредитна політика.

6. Економічна роль держави. Місце держави в обігу товарів, послуг і доходів. Держава як суб’єкт державних закупівель та інших економічних відносин. Колективні (суспільні) товари. Мета втручання держави в економіку. Економічна безпека держави. Завдання держави в умовах розвинутої та перехідної економіки. Основні напрями економічної політики. Державне

регулювання економіки. Об'єкти, суб'єкти та методи державного регулювання економіки.

7. Фінанси, податки та бюджет. Фінансова система, її складові. Функції фінансів. Податки: зміст, функції та види. Принципи оподаткування. Крива Лаффера. Бюджетна система: сутність та структура. Використання доходів державного бюджету: поточні видатки та видатки розвитку. Бюджетний дефіцит, способи його фінансування. Державний борг, внутрішній та зовнішній державний борг. Облігації державної позики.

8. Національна економіка та система національних рахунків. Національна економіка як система. Валовий внутрішній продукт (ВВП): сутність та способи обчислення. Принципи обліку ВВП. Методи розрахунку ВВП за доходами та за витратами. Валовий національний продукт. Чистий внутрішній продукт. Амортизація. Національний дохід. Особистий дохід. Дохід кінцевого користування. Роль цін в обчисленні ВВП. Номінальний і реальний ВВП. Індекс цін: дефлятор та інфлятор ВВП. Споживчий кошик. ВВП та суспільний добробут. Доходи населення. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині.

9. Макроекономічна нестабільність та економічне зростання. Циклічний характер економічного розвитку. Економічний цикл, його стадії. Види циклів. Безробіття, його форми, природний рівень безробіття. Обчислення рівня безробіття. Закон Артура Оукена та повна зайнятість. Економічні наслідки безробіття. Інфляція, її види. Наслідки інфляції. Номінальний та реальний доходи. Крива Філіпса. Стагфляція. Економічне зростання: сутність та способи виміру. Фактори, що гальмують економічне зростання. Економічний розвиток.

10. Споживання, заощадження та інвестиції. Споживання, заощадження та дохід домогосподарств. Закономірність споживання та закони споживання Енгеля. Середня та гранична схильність до споживання. Заощадження як елемент доходу. Середня та гранична схильність до заощадження. Інвестиції. Погляд на заощадження та інвестиції з боку класиків та кейнсіанців. Валові та чисті інвестиції. Характеристика економічного стану держави в залежності від обсягу залучених чистих інвестицій. Види інвестицій.

11. Підприємництво, прибуток та заробітна плата. Підприємництво як форма економічної діяльності. Види, форми підприємництва. Класифікація діючих підприємницьких структур. Принципи підприємницької діяльності. Витрати виробництва: явні, неявні та валові; постійні та змінні; середні постійні, середні змінні та середні валові витрати; граничні витрати. Прибуток, як різниця між витратами (доходом) і витратами виробництва. Економічний, нормальний і бухгалтерський прибуток. Життєвий цикл товару та обсяги прибутку. Економічний зміст заробітної плати. Номінальна та реальна заробітна плата. Форми та системи заробітної плати. Залежність рівня оплати праці від доходів підприємства.

Найменування навчальної дисципліни	Автор підручника (навчального посібника тощо)	Найменування підручника (навчального посібника тощо)	Найменування видавництва, рік видання	Кількість примірників**
-1-	-2-	-3-	-4-	-5-
Основи економічної теорії	Яковенко Р. В.	Основи теорії економіки для технічних спеціальностей : навч. посіб.	Кіровоград : „Поліграф-Сервіс”, 2009. – 120 с.: іл.	10
	Дзюбик С., Ривак О.	Основи економічної теорії : навч. посіб.	К. : Знання, 2014. – 423 с.	2
	Макконнелл К. Р., Брю С. Л.	Экономикс : принципы, проблемы и политика: В 2 т.	М. : Республика, 1992.	3
	Мочерний С. В.	Політична економія : навч. посіб.	К. : Знання – Прес, 2002. – 687 с.	4
	Климко Г.Н. та ін.	Основы экономической теории : политэкономический аспект : учебник	К. : Знання – Прес, 2001 – 646 с.	3
	С. Будаговська, О. Кілієвич, І. Луніна та ін.	Мікроекономіка і макроекономіка : підруч.	К. : Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2001. – 517 с.	4
	Самуэльсон П.	Экономика	М. : НПО „Алгон”, 1994.	5

Методичні вказівки

1. *Яковенко Р. В.* Робоча програма дисципліни „Основи економічної теорії” для студентів денної та заочної форми навчання за галуззю знань 13 „Механічна інженерія”, спеціальностей 131 „Прикладна механіка”, 133 „Галузеве машинобудування”, 274 „Автомобільний транспорт”, 192 „Будівництво та цивільна інженерія” / Р. В. Яковенко, Г. К. Волчкова. – Кропивницький : ЦНТУ, 2017. – 36 с. Доступно за адресою: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/6986/1/200pdf.PDF>.
2. *Основи економічної теорії* : методичні вказівки для студентів вищих навчальних закладів / Лисенко М. І., Пихтін В. Я. – Кіровоград : ВМУРоЛ, 2003. – 134 с.
3. *Яковенко Р.В.* Основи економічної теорії для технічних спеціальностей : конспект лекцій / Роман Яковенко. – Кропивницький : КНТУ, 2016. – 50 с. : іл. Доступно за адресою: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/6135/1/konsp16.PDF>.
4. *Яковенко Р. В.* Економічна теорія : конспект лекцій. Частина перша. / Роман Яковенко. – Кіровоград : КНТУ, 2012. – 68 с. : іл. Доступно за адресою: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/6171/1/konspek1.PDF>.
5. *Яковенко Р. В.* Економічна теорія : конспект лекцій. Частина друга. / Роман Яковенко. – Кіровоград : КНТУ, 2012. – 80 с. : іл. Доступно за адресою: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/6172/1/konspek2.PDF>.
6. *Яковенко Р. В.* Основи економічної теорії для студентів юридичного факультету : конспект лекцій / Роман Яковенко. – Кіровоград : КІРУЕ, 2016. – 50 с. : іл. Доступно за адресою: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/6419/1/konsUF.PDF>.
7. *Яковенко Р. В.* Економічна теорія : опорний конспект лекцій для студентів спеціальностей „Менеджмент” та „Міжнародні економічні відносини” / Роман Яковенко. – Кропивницький: КНТУ, 2016. – 72 с. : іл. Доступно за адресою: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/6168/1/Konspekt16O.PDF>.
8. *Яковенко Р. В.* Наукова робота студентів : методичні поради та рекомендації / Роман Яковенко. – Кіровоград : „ПіК”, 2009. – 40 с. Доступно за адресою: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/6104/1/nrssl7.PDF>.
9. *Яковенко Р. В.* Тести для контролю знань з навчальної дисципліни „Економічна теорія” / Р. В. Яковенко. – Кропивницький : КНТУ, 2016. – 17 с. Доступно за адресою: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/6318/1/test16pdf.PDF>.
10. *Яковенко Р. В.* Тести для контролю знань з навчальної дисципліни „Основи економічної теорії” для технічних спеціальностей / Р. В. Яковенко. – Кіровоград : КНТУ, 2011. – 24 с. Доступно за адресою: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/6319/1/test16teh.PDF>.

11. *Яковенко Р. В.* Економічна теорія : зразки практичних розрахункових робіт / Роман Яковенко. – Кіровоград : КНТУ, 2012. – 22 с. Доступно за адресою: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/6424/1/zrazki.PDF>.
12. *Яковенко Р. В.* Актуальна тематика наукових досліджень студентів / Роман Яковенко. – Кропивницький : ЦНТУ, 2017. – 5 с. Доступно за адресою: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/7097/1/256pdddf.PDF>.
13. *Яковенко Р. В.* Питання до заліку з дисципліни „Основи економічної теорії” для студентів денної та заочної форми навчання / Р. В. Яковенко. – Кропивницький : ЦНТУ, 2017. – 4 с. Доступно за адресою: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/6989/1/203pdf.PDF>.
14. *Яковенко Р. В.* Вопросы для зачёта/экзамена по курсу «Основы экономической теории» в 2017-2018 учебном году для иностранных студентов / Р. В. Яковенко. – Кропивницький : ЦНТУ, 2017. – 4 с. Доступно за адресою: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/7096/1/255pdf.PDF>.